

punitur, nec ulla consuetudine potest hæc exactio coonestari. *t. 1. c. 2. c. 3. b. t. in omnibus universitatibus usu receptum est pro gradibus conferendis in omnibus facultatibus, pecuniam, & stipendia. Hispanæ. Propinas accipere, & majora quidem in celebrioribus Academicis; non tamen pro licentia docendi, sed pro honoribus, & emolumentis temporalibus, quæ graduati consequuntur: in quo nulla est turpitudine, ac proinde nulla prohibitio. Mendo de Jur. Acad. lib. 2. quat. 11. Gonz. in c. 4. b. t. num. fin.*

68 Licet prohibitum, & turpe sit, aliquod pro licentia docendi exigere, non tamen est simonia, nisi hæc licentia proveniat à potestate spirituali jurisdictionis; si v. g. lecturæ sit annexum aliquod beneficium Ecclesiasticum, secus aliter: nam gradus litterarum solum continent dignitatem, & privilegia, quæ sunt, quid temporale pretio æstimabile. *L. 10. tit. 17. p. 1. ibi: Otrou aquellos, que han poder de dar licencia a los Scholares para ser Maestros, no lo deben hacer por precio; è si solo fueren, como quier que non farian simonia, caorian por ende en gran peccado, que dicen en latin crimen concussionis, que quiere tanto decir, como en manera de amenaza de amenaza. Si responsum, vel instructio ordinaretur ad hæreticos, vel infideles convincendos, ad consentias interrogantium liberandas à scrupulis ad absterrendos peccatores à culpis, ut faciant confessarii Concionatores, & catechistæ, cum hæc actiones ex suo fine sint supernaturales, esset simonia aliquod temporale pro eis exigere, vel accipere. D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. Suarez. lib. 4. de Simon. c. 18. n. 22. Non verò committitur simonia pro actu docendi Jus Civile, Medicinam, vel Artes liberales, cum in earum facultatum explanatione nihil spirituale, vel spirituali annexum reperitur: imò neque pro docendo Theologiam, seu Jus Canonicum, nec pro consilio Theologico Canonico, vel morali prestando, ut fit regulariter in Scholis, quia hæc facultates solum ordinantur ad illustrandum intellectum audientium, eorumque memoriam juvandam, & difficultatem in eis addiscendis minuendam. *L. 10. tit. 17. p. 1. ibi: Si lo demandasse, è lo tomasse, seria como simonia: mas los Maestros, que non reciben beneficios de las Iglesias, bien pueden tomar soldada de los Scholares, que demonstrassen. Et ut ibidem notat Greg. Lop. non dicitur propriè et**

simonia, cum stricto modo, largo tamen modo sit.

TIT. VI.

De Judæis, & Sarracenis eorumque servis.

69 **A** Gimus in præsentî de Judæis, & Sarracenis, & incidenter de aliis infidelibus. Infideles dicuntur, quicumque, & quomodocumque, non sunt fideles. Et certè per infidelitatem fides amittitur. *Trid. sess. 6. de Justificat. c. 15. per infidelitatem communis intelligitur peccatum mortale, quod est directe contra fidem, & illius formali objecto opponitur. Et quamvis opera infidelium, quando ad suæ infidelitatis finem ordinantur sint peccata. D. Thom. 2. 2. q. 23. art. 7. ad 1. tamen si ex fine honesto aliquis actus ab ipsis fiat v. g. succurrere miseris, obedire parentibus, &c. minime peccatum est, ut contra varios errores definitur: nam inter propositiones Bani damnatas à S. Pio V. Greg. XIII. hæc est 25. Omnia operam infidelium sunt peccata. Philosopherum virtutes sunt vitia. Et Alex. VIII. hanc propositionem, que est 8. damnavit. Necessè est, infidelem in omni opere peccare. Infidelitas genericè accepta triplex est. 1. Negativa, in qua misere jacent, illi qui nihil unquam audierunt de fide. Et hæc non tam est peccatum, quam poena peccati. Deus enim eos lumine Fidei illustrasset, si quod in ipsis est fecissent. 2. Est Privativa: quia privativè fidei opponitur, & est ignorantia culpabilis, vel error circa res fidei. 3. Est contraria, & est eorum, qui fidem contemnunt, vel ej pertinaciter contradicunt, post ejus sufficientem propositionem. Hæc est triplex ex triplici modo repugnandi fidei: Paganismus scilicet, Judaismus, & Hæresis. D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 5. Suarez de Fide, D. 16. sect. 5. n. 8. Castropal. tr. 4. D. 2. p. 1. n. 8. Atheismus, qui nullum Deum recognoscit, reducitur ad Paganismum, quia utrumque Testamentum negat. Apostasia, per quam quis in totum deficit à fide, ad hæresim reducitur. Paganismus est error fidei nondum susceptæ repugnans. Sic Gentiles, & Pagani, qui non sunt baptizati negant veritates, & Mystera veteris, & novi Testamenti. Huc reducuntur Sarraceni, sic dicti à*

Sa-

de Judæis, & Sarracenis eorumque servis.

Sara uxore Abrahæ, à qua originem se trahere fingunt, cum ipsi ab Agar ejus serva descendant, ac proinde Agareni debent vocari. *L. 1. tit. 25. p. 7. ibi: Sarracenus en latin, tanto quiere decir en romance, como Moro; è tomò este nome de Sara, que fue muger libre de Abrahán, como quier que el linage de los Moros non descendiese de ella, mas de Agár, que fue servienta de Abrahán. Hi Alcorano impli Mahumeti obstinatissimè adhærent. Tales sunt Mauri, Tutæ, Arabes, &c. eorum templa Mezquita appellamus. L. 1. tit. 25. p. 7. Duplex eorum est Secta. Alii enim nec novo, nec veteri Testamento credunt; alii admittunt quinque libros Moysis, & Samaritani nuncupantur. Judaismus est error fidei in typo susceptæ repugnans. Si Judæi (sumpta hæc voce non solum pro Natione descendente à Tribu Juda, sed etiam per Secta) solum veteri Testamento adhærent, quin credant Christum venisse, sed sperant ipsum venturum. Umbram adorant, scilicet Legem veterem: sed corpus contemnunt, scilicet mysteria novi Testamenti, quorum erant umbra, & figura præcepta ceremonialia, & judicialia antiqua. *L. 1. tit. 24. p. 7. ibi: Judío es dicho aquel, que cree, è tiene la Ley de Moysen, segun suena la letra de ella, è que se circuncida, è hace las otras cosas, que manda su Ley; è tomò este nome del Tribu de Judá, que fue mas noble, è mas esforzado que los otros Tribus. Et ut ibidem notat Gregor. Lop. etiam dicuntur Hebræi ab Heber, cujus familia cultum tenuit unius Dei, cæteris idolatria feceratis.**

70 Jure Naturali, & Divino est prohibitum fidelibus communicare cum infidelibus in suis sacrificiis, orationibus, culto supersticioso, aliisque ritibus: quia hæc omnia intrinsecè sunt mala, nec aliqua ratione possunt coonestari, potest tamen fidelis Judæorum Synagogas, & templa Gentilium ingredi, ut videat structuram, & eorum ornatum: dum non ingrediatur tempore, quo suas ceremonias, ac superstitiones exercent. Et fine bono; v. g. ad eorum ritos confutandos, potest quis ingredi. Si tamen ex vana curiositate, quis ingrediatur, ut eorum ceremonias videat, si absit scandalum, & perversionis periculum, tantum erit peccatum veniale. *Sanchez in Decal. l. 2. cap. 31. num. 18. Quamvis non possit Christianus azymis Judæorum etiam seorsim ab eis vesci, quatenus talis*

panis est cibus Judæorum discretivus, *cap. 8. 32. q. 4. Potest tamen quis eis vesci in necessitate, quatenus est simplex panis. Sicut etiam potest vesci idolochitatis, seu cibis consecratis idolis. Gloss. in cap. 8. 32. q. 4. V. Fame. Nullus potest, Jure Divino repugnante, Judæum, vel Infidelem ad Sacramentorum participationem admittere: quia cum non sit baptizatus, est eorum incapax. Nec ad sacrificium Missæ potest admitti, ex prohibitione Juris, nisi ad Missam Cathecumenorum, *cap. 67. de Consecr. D. 1. vel nisi specialis fructus speraretur.**

71 Nec licet Christianis cohabitare Judæis, *cap. 13. 28. q. 1. cap. 5. b. t. nec ad eorum convivium accedere, cap. 14. 28. q. 1. nec ludos, nuptias, aut choreas eorum adire. Sanchez in Decal. l. 2. cap. 31. n. 17. apud Judæum cauponem, vel cum alio Judæo in idem hospitium concurrente, licet potest Christianus vesci. Nec uti eodem balneo simul, hoc est eodem tempore cum ipsis, possunt Christiani: nec item Medicos, nec Chirurgos Judæos, nec medicamenta ab ipsis preparata adhibere, *cap. 5. b. t. Potest tamen quis à Judæo medicinam emere, dum illas ipse non præparet, vel saltem non applicet: Christianus tamen potest Judæis medicinam, etiam extra casum necessitatis applicare: cum hoc nunquam reperitur prohibitum, ut tenent Castrop. tr. 4. D. 2. p. 9. n. 11. contra Sanchez. in Decal. lib. 2. cap. 31. n. 10. Christianus non potest Judæo servire, *cap. 5. cap. 8. b. t. tam propter familiaritatem vitandam, tum maxime, quia non decet contra Apostoli dictum, quod filii liberæ quales sunt Christiani, serviant filiis ancillæ, ut sunt Judæi, cap. 13. b. t. Nec Judæis permittitur mancipia, & servos Christianos habere, cap. 1. cap. 5. cap. fin. b. t. possunt tamen adscriptitios, & originarios fundo adscriptos habere, quia hi non sunt propriè servi, cap. 2. b. t. Licet tamen Christianis suas operas, suasque res, ut animalia, currus, &c. Judæis locare; *arg. cap. 2. b. t. Etiam prohibitum est Christianis famulos Judæos habere domesticos, & familiares ob perversionis periculum, cap. 8. b. t. Nec possunt Judæi ad suos liberos lactandos habere nutrices Christianas, nec in domibus eorum, ut frequenter accidit, cap. 8. b. t. nec extra domus, ex Const. Paul. IV. Cum enim. Et Greg. XIII. Antiqua, nisi familiaritas cum eis cesserit, vel tales liberi sint orphanæ. Gonz. in cap. 8. b. t. Casus, in quibus communicatio cum****

cum Judæis prohibetur, referuntur in L. 8. tit. 24. p. 7.

72 Prohibitio communicandi in casibus prædictis cessat, si aliqua necessitas adsit; v. g. quia alius Medicus æque peritus non invenitur. Et licet quando erit, & continua familiaritas datur erit peccatum grave cum Judæis communicare ob perversionis periculum, non tamen si semel, vel iterum cum eis communicetur, aliqua justa causa excusante. Cum aliis verò Paganis, & Gentilibus impunè possunt Christiani communicare; quia non sunt adeò odibiles, & obstinati, ac Judæi, exceptis casibus habitatiōnis, & conviviū, quos comprehendit decisio. *Text. in cap. 5. h. t.* Sed cum sit odiosa non debet extra prædictos casus intelligi. Judæi non facile debent inter Christianos permitti, ne ex communicatione cum ipsis, & ob mala illorum exempla, scandala, blasphemias, & alia vitia Christi grex corrumpatur juxta illud: *Una mala pecus inficit omne pecus.* Et ideò ab omnibus Hispania Regni expulsi sunt, possunt tamen à Principibus Christianis in suis Regnis permitti; *arg. cap. 9. h. t. L. 6. C. de Paganis.* Exemplo. R. Pontificis, qui eos Romæ permittit commorari. *Pignat. tom. 5. cons. 14. num. 71.*

73 Synagogæ antiquæ ipsis permittuntur, & suorum Rituum exercitium, dum nihil in fidei contemptum faciant, *cap. 9. h. t.* Et si collabantur possunt ad pristinam formam, non autem augustiorem reparari: non tamen possunt novæ construi, imò nec antiquæ funditus eversæ possunt extrui, *cap. 3. cap. 7. h. t. L. fin. C. eod. L. 4. tit. 24. p. 7.* Nec Architectis, vel fabricis Christianis licet edificare, vel reparare Synagogas Judæorum, vel Tempa Paganorum, nec vendere ligna, & alia materialia, ut construantur: quia hoc esset cooperari ad Rituum Judaicorum observationem. *Div. Thom. 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4.* Tempa Paganorum claudi, & destrui juventur in L. 1. C. de Pagag. nam eorum Ritus nullam Christianis utilitatem afferunt.

74 Judæi inter Christianos commorantes, & Principibus Christianis subiecti non possunt fungi officio publico, nec jurisdictione uti, adeò ut etiam quando ipsi sunt rei, debent coram Judice Ordinario Christiano, & secundum illius Principis jura judicari, *cap. 16. h. t. L. 8. C. eod. L. 5. tit. 24. p. 7.* & sic practicatur in his Insulis cum sinis infidelibus. *Vulgo*

Sangleyes. Hi enim habet Judicem Ordinarium Hispanum, qui dicitur: *Alcalde del Parian,* & alium, quasi Judicem pedaneum Nationis ipsorum, Christianum tamen. *L. 6. tit. 18. lib. 6. R. Ind. Judæi,* vel Sarraceni habitu debent à Christianis distingui, & habitatione separari, *cap. 15. h. t. L. fin. tit. 24. p. 7. ibi: Que traygan alguna señal cierta sobre sus cabezas,* & sic Romæ servatur, & alibi cum Judæis. Et in his insulis cum finis: nam Christiani galero utuntur, comam in capite nutriunt, infideles autem non utuntur galero, sed rasum habent caput, in medio ejus quadam quasi tania capillari relicta. Judæi, & alii infideles non possunt hæredes institui à Christianis, etiam consanguineis, & fratribus, nec aliquid ex eorum testamentis, nisi in casu necessitatis, saltem gravis, percipere, *cap. 5. cap. 6. de Heretic.* In nostra Hispania non potest hæres institui Judæus, nec Maurus; quod si instituantur, hæreditas ad proximos testatoris propinquos devolvitur. *L. fin. t. 7. p. 6. & ibid. Gregor. Lop.* Nequeunt Judæi ostia, vel fenestras apertas habere in die Parasceves, seu die Veneris Sancto, *cap. 4. h. t.* imò prohibentur tota illa hebdomada in publicum prodire, *cap. 15. h. t. ne Christianos irideant in creatoris contumeliam. L. 2. tit. 24. p. 7.*

75 Quando Judæi permittuntur inter Christianos commorari, non sunt in suorum festorum celebratione, nec in suis legitimis consuetudinibus injustè perturbandi, dum nihil faciant in fidei opprobrium, *cap. 9. h. t.* Sicque possunt sua Sabbata celebrare, & illo tempore non debent impediri, nec in jus vocari. *L. 2. L. 11. C. h. t. L. 5. tit. 24. p. 7.* nec cæmeteria eorum sunt invadenda, nec eorum cadavera debent exhumari, *cap. 9. h. t.* Judæi legitimè inter Christianos recepti Jure Civium fruuntur, de suisque bonis liberè disponere valent, & quoscumque contractus, etiam cum Christianis celebrare. *Azor Inst. Moral. p. 1. lib. 8. cap. 22. q. 4. Sanchez. in Decal. lib. 2. cap. 31. n. 23.* nec ab eis servitia coacta, præter consuetudinem, debent injustè extorqueri, *cap. 9. h. t.* Judæi, vel alii infideles conversi non sunt privandi suis bonis, & possessionibus: ne hoc modo deterreantur à nostra fide amplectenda, ne sint pejoris, cum melioris conditionis debeant esse, quam non conversi, *cap. 5. h. t. L. 6. tit. 24. p. 7.* Ideòque suis parentibus, vel cognatis succedere debent, juxta

Le-

Legem suam, scilicet Mosaycam, non juxta Jus Commune. *Vid. Gregor. Lopez. in L. 6. tit. 24. p. 7. V. Como si fuesen Judios. Barb. in cap. 5. h. t. n. 6.* In his Insulis plura privilegia, & exemptiones concedunt nostri Catholici Reges sinis, & aliis Gentilibus ad fidem conversis, ut sic cæteri alliciantur veram salutis viam sequi, & præcipue per decem annos à tributis eximuntur. *L. 2. tit. 5. lib. 6. R. Ind. & idem de sinis conversis disponitur in L. 7. tit. 18. lib. 6. R. Ind. & ipsis permittitur commercium, intra confinia tamen Manilæ, quin pro licentia sic nundinandi, eis aliqua gabella imponatur. L. 3. tit. 18. lib. 6. R. Ind. & aliis pluribus privilegiis, ac honoribus ad conversionem Gentiles alliciantur.*

76 Judæi, nec alii infideles possunt directè cogi invitè suscipere baptismum, *cap. 9. h. t. cap. 3. §. Item quaritur, de Baptismo. L. 6. tit. 24. p. 7. cap. 5. D. 45. ibi: De Judæis autem præcipit Sancta Synodus, nemini digneeps ad credendum vim inferri: cujus enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat: non enim tales invitè salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitia: sicut enim homo proprii arbitrii voluntate serpentis obediens perit, sic vocante se gratia Dei propria mentis conversione, homo quisque credendo salvatur. Ergo non vi, sed liberè arbitrii facultate, ut convertantur suadendi sunt; non possunt impellendi. D. Ambros. Serm. 13. in Psalm. 118. D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 8. Suar. de Fide, D. 18. sect. 3. q. 4. Barbos. & Gonz. in cap. 9. h. t. Nam Principes Sæculares, cum careant potestate supernaturali, solum habent potestatem politicam ad finem naturalem ordinatam, scilicet ad promovendam pacem, & felicitatem Reipublicæ: nec Ecclesia potest suam jurisdictionem, & potestatem in infideles exercere, *cap. 8. de Divort. Paul. 1. ad Cor. 5. v. 12. ibi: Quid mihi de his, qui foris sunt, judicare?* Hinc est quod licet infideles teneantur Jure Divino, & Naturali fidem amplecti, & coacti, ut baptismum reciperent, cederet in maximum eorum utilitatem, adhuc Ecclesia, vel Principes ex defectu legitimæ potestatis injuriam ipsis in tali coactione inferrent. Et non est faciendum malum ut eveniat bonum. Nec flagellis, exilio, vel alia pœna sunt afficiendi infideles eo quod nolint baptismum recipere, sicut fecit Sisebutus nostræ Hispaniæ Rex, qui Judæos baptizari renuentes, confiscatione bonorum, exilio, & aliis pœnis mul-*

Tom. II.

tavit: ex bono quidem Religionis zelo, & ideò Religiosissimus Princeps appellatur, in *cap. 5. D. 45.* Indiscretio tamen: & ideò tale factum fuit improbatum à Concilio Toletano, in *cap. 5. D. 45. Gonz. in cap. 9. h. t. n. 8.*

77 Possunt tamen infideles indirectè compelli in Ecclesiam intrare, propositis, scilicet præmiis, privilegiis, honoribus, & exemptionibus cuicumque se ad fidem convertat. Sic Gregorius Januario in *cap. 4. 23. q. 3.* præcipit, ut subditum quemcumque suum infidelem tanto pensionis onere gravet, ut ipsa exactionis suæ pœna compellatur ad rectitudinem (veræ fidei) festinare. Et sic potest intelligi illud Christi Domini *Compelle intrare:* vel si hoc ad compulsionem directam intelligatur, solum de hæreticis est intelligendum cum August. quia cum in eos habeat Ecclesia jurisdictionem, siquidem illius subditi sunt, possunt, debentque directè compelli. Et ideò Coelicolæ, quia baptizati erant, teste Augustino, sicut alii Hæretici, poterant cogi, veram fidem reassumere. *L. 12. C. h. t.* In nostra Hispania non permittuntur Judæi habitare postquam à nostro Rege Ferdinando V. qui verè catholicus nomen promeruit, fuerunt expulsi, anno 1492. cum maximo omnium Nationum plausu, & postea ann. 1610. à nostro Philippo III. fuerunt ejeti à nostra Hispania omnes descendentes Maurorum, Hispanè: *Moriscos. L. fin. tit. 2. lib. 8. R. C. & quamvis in utroque casu maxima damna temporalia nostrum Regnum sustinuit, prævaluit tamen in nostrorum Principum zelo bonum Religionis, & desiderium vitandi periculum perversionis Christianorum, omnibus aliis commodis temporalibus: nam quilibet Princeps potest Judæos expellere à suo Regno, quando crimina committendo, privilegiis, & gratia abutuntur: quamvis non deceat Principes expellere pro arbitrio, & sine causa Judæos legitimè receptos, dum honeste vivunt. Barb. in cap. 9. h. t. n. 4.*

78 Papa, vel Princeps Sæcularis potest cogere infideles suo dominio temporaliter subjectos, ut verbum Dei, & Evangelium audiant, ut contra Salmeron, *tom. 12. tr. 38. in Evang. & alios tenent Suar. de Fid. D. 18. sect. 2. n. 3. & comm. DD.* Et sic reservatur Romæ, & in aliis Italia Civitatibus, ubi Judæi obligantur certo die in Ecclesia convenire ad audiendum verbum Dei, ex *Const. Greg. XIII. & nostri*

X

Ca

Catholici Reges in variis legibus Indiarum nihil magis cordi habent, quam quod Indi in fide Catholica instruuntur. Et in C. 15. tit. 1. lib. 1. R. Indiar. jubent, quod quicumque habeat in suo servicio Indos infideles, quotidie eos mittat in Ecclesiam, ut ibidem per unam horam audiant Catechismum: quod si eorum Dominus Indos infideles impediatur, eorum servitio privetur. Infideles, qui adhuc non sunt sub dominio temporali Pontificis, vel alterius Principis Christiani, non possunt cogi predicacionem audire, cum ad hoc jurisdictione careant, tam Pontifex, quam Principes Sæculares.

79 Principe Christiano licere foedus inire cum Sarracenis, vel aliis Paganis, eosque in auxilium advocare ad bellum justum contra alios Principes Catholicos promovendum, tenent Abb. in cap. 8. de Vet. n. 15. Farinac. in Prax. Crim. q. 125. n. 90. contra alios. Dicendum tamen est, quod licet speculativè loquendo, hoc possit fieri, quia nullibi prohibetur; imò Abraham foedus inivit cum Abner, Manbre, & aliis infidelibus, David, & Salomon, cum Hiram Gentili, & Machabæi cum Romanis: & posset Princeps infidelium auxilio uti, sicut solet uti ministerio elephantum, vel equorum, in praxi tamen periculosum est eorum auxilium contra Christianos implorare ob maxima scandala, vitia, peccata, contumelias, & injurias, quæ in contemptum veræ fidei solent ab eis perpetrari. Et ideo in Scriptura talia foedera cum Paganis prohibentur. Exod. 23. v. 32. Et Paul. 2. Cor. 6. v. 14. ait: *Nolite jugum ducere cum infidelibus, &c. quia conventio Christi ad Belial? Aut quæ pars fidei cum infideli?* Si verò Princeps Christianus non habeat aliud auxilium, quo possit juvari, potest infideles in sui auxilium ad bellum justum, etiam offensivum accersere. Sanch. in Decal. lib. 2. cap. 31. n. 24. Abbas, Farinac. Molina, Valent. Bañez, & alii.

80 Semper, etiam tempore pacis, prohibetur sub censura, deferre arma, aliaque instrumenta bellica ad Sarracenos, Hæreticos, & alios infideles, ne nostris subsidii nobis bellum moveant, cap. 6. cap. 11. cap. 17. h. t. Bulli. Cæn. cas. 7. Et Jure Civili tales capite puniuntur, & confiscatione bonorum. L. fin. C. Quæ res exportari. Et in nostra Hispania, qui arma infidelibus deferrebant, fiebant servi jusculumque ipsos caperet, & eo-

rum bona fisco applicabantur. L. 4. tit. 21. p. 4. Hodie hoc delictum pertinet ad Inquisitores. Bobad. Polit. lib. 2. cap. 17. n. 69. Caven. de Offic. Inquisit. p. 2. tit. 17. §. 20. Tempore belli inter Christianos, & Infideles omne commercium prohibetur sub censura in Bulla Cœnæ Pontifici reservata, ne hac occasione Christianorum, arcana ipsis prodantur, cap. 12. h. t. Imò, & tempore treuge, seu induciarum, capit. 11. h. t. sub eadem censura prohibetur, certiores facere infideles, vel hæreticos de rebus ad Republicam Christianam concernentibus, vel auxilium, favorem, vel Consilium in Christianorum præjudicium præstare, etiam non secuto consilii effectu: & etiam infidelis ante tale consilium, jam sit paratus ad inferendum damnum Christianis. Ut contra Bonatin. tenent Ugolin. ad Bull. Cæn. cap. 4. §. 2. Corr. idea cons. D. 6. & alii. Qui gravi metu coacti auxilium præstant infidelibus, vel hæreticis contra Catholicos non incurrunt censuram: nam hoc ex benignitate Ecclesie præsumitur; imò si tantum materialiter, & remote cooperentur, ut remiges; v. g. nec peccatum quidem committunt, nam charitas non obligat cum tanto periculo proprio, præcipue si non est probabile, posse damnus proximè vitari.

81 Judæi, si delinquant, debent puniri à Principe Sæculari, & ejus Magistratibus, in cujus territorio sunt, cap. 14. h. t. possuntque à Regno expelli, & pena capitis puniri. Si verò delictum cedat in nostræ Religionis contemptum, ab Ecclesia, & Inquisitoribus possunt puniri ex Constitutione Antiqua 70. Gregor. XIII. non tamen censura Ecclesiastica: quia non sunt membra Ecclesie, possunt tamen hoc modo puniri indirectè, privando Christianos communicatione cum Judæis, cap. 14. h. t. idem sentiendum de eo, qui malitiosè se gerit pro Christiano, cum baptizatus non sit. Crimina Christianorum, qui Ritus Judæorum exercent, & sunt Judaizantes, & similiter Judæorum, vel Sarracenorum crimina, qui baptismum valide, licet invitati, & coacti receperunt, si postea, ad suam perfidiam revertantur, privativè pertinent ad Inquisitores, qui in ipsos, & eorum fautores, defensores, & receptatores participes, ac contra hæreticos, procedunt ex Constitut. Clem. IV. Gregor. X. Nicol. IV. Greg. X. Paul. III. Judæos, qui consentiens baptizatus est, invalidè tamen ex defectu

ma

materiæ, formæ, vel intentionis Ministri, & etiam, qui fidei baptismum suscepit, cum ab Ecclesia baptizatus præsumitur, ab ipsa poenis apostatarum, vel hæreticorum potest puniri, si deficiat à fide. Imò debere sic puniri, qui credit, se baptizatum, etiamsi de invaliditate baptismi postea constet Ecclesie, tenent Farinac. in Praxi Crim. q. 178. num. 135. Dian. p. 4. tr. 8. res. 78. Genz. in cap. 4. de Apost. n. 4. Dicendum tamen est, ipsum, ut hæreticum, etiamsi à fide resiliat, non posse ab Ecclesia puniri, quia talis cum non sit per janam baptismi in Ecclesiam ingressus, non est subditus Ecclesie, ac proinde, nec ab ea puniri valet; Suarez de Cens. D. 21. sect. 2. num. 4. Sanch. in Decal. L. 2. cap. 7. n. 34. & alii Cathecumeni, licet extraordinariè possint ab Ecclesia puniri, propter injuriam, quam ipsi faciunt, ritus damnatos exercendo, non tamen possunt, ut hæretici puniri, cum adhuc non sint in Ecclesiam ingressi.

TIT. VII.

De Hæreticis.

82 **N**omen hæresis non erat apud antiquos, & in sua primaria significatione adeò odiosum sicut est hodie: nam quælibet particularis alicujus Scholæ opinio dicebatur hæresis. Sic dicebatur hæresis Peripateticorum, vel Stoicorum illorum doctrina, vel secta, à quodam verbo Græco, quod eligere significabat. Sic qui aliquam opinionem in materia fidei distinctam ab Ecclesie doctrina eligebant, Hæretici dicebantur, teste D. Hieronym. in cap. 27. 24. q. 3. nam suum particulare dictamen sequentes à recta via veræ doctrinæ divertebant. Ideo noster Sapientissimus Alphonsus in L. 1. tit. 26. p. 7. ait: *Hæresis en Latin, tanto quiere decir en romance, como departimiento; é tomò de aquí este nome Herege, porque el Herege es departido de la Fe Catholica de los Christianos.* Et sic communiter definitur: *Hæresis est error intellectus liber, & pertinax contra fidem in eo, qui fidem suscepit, ex D. Aug. contra Faust. D. Thom. 2. 2. q. 11. art. 1. Suar. de Fid. D. 19. sect. 1. n. 5. & sect. 3. n. 8.* Et expresse habetur in L. 1. tit. 3. lib. 8. R. C. ibi: *Herege es todo aquel, que es Christiano bautizado, y no cree los Articulos de la Fe.*

Santa Fe Catholica, & algunos de ellos. Quando tantum datur error intellectus, deest tamen pertinacia, quia forte ex simplicitate, vel etiam ex positiva sinistra informatione errat quis circa fidem, est hæresis tantum materialis. Si præter errorem intellectus, detur pertinacia voluntatis in ejus assensu, erit hæresis formalis: in hac enim pertinacia stat formalis malitia hæresis, cap. 29. 24. q. 3. cap. 31. 24. q. 3. Cl. un. §. Porrò, de Sum. Trin. L. 2. tit. 26. p. 7. ibi: *E' si por aventura non se quisieren quitar de su porfia, debellos judgar por Hereges.* Consistitque in eo, quod quis postquam cognoscit aliquam veritatem, quantumvis minimam, esse definitam ab Ecclesia, eam neget etiam per unicum momentum: siquidem malitia pertinaciæ non stat in duratione temporis, sed in eo, quod quis suum iudicium præferat definitioni Ecclesie. Sanch. in Decal. L. 7. cap. 7. à n. 2. Vasq. 12. D. 126. n. 6. Debetque quis existimare, se contravenire doctrinæ Ecclesie, ut contumax, & hæreticus credatur: nam qui Episcopo; v. g. vel inquisitori non credit, etiam in materia fidei, si tamen paratus sit suum errorem deponere, si ab Ecclesia corrigatur, non est hæreticus. Gann. de Locis Theol. L. 12. cap. 9. Vasq. 12. q. 76. art. 3. D. 226. cap. 3. n. 7. Sanchez in Decal. L. 2. cap. 7. n. 25. Quando error exprimitur verbis, vel aliis signis, vel facto ipso, dicitur hæresis externa, si mente tantum retinetur, quin aliquo externo signo prodatur, dicitur hæresis mentalis, vel interna. Qui verbis, vel factis aliquid exprimit contra fidem, animo tamen fidem retinet, non est hæreticus coram Deo, nec poenas Hæreticorum in conscientia incurrat, qui non habet dissensum voluntarium revelationi Divinæ repugnantem: in foro tamen externo hæreticus præsumitur, & ut talis punitur. Suar. de Fide, D. 14. sect. ult. num. 5. Navarr. in Man. cap. 17. num. 56. & alii.

83 Qui errat in fide ex ignorantia, etiam vincibili, culpabili, crassa, & affectata, non est hæreticus formalis; nam ad hæsim incurrendam est necessarium, quod quis sciens, & prudens voluntarie, & pertinaciter errorem teneat. Cl. un. §. Porrò, de Sum. Trinit. ibi: *Qui asserere, defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit. Et qui ignorat, etiam culpabiliter, non pertinaciter tenet.* Suar. de Fid. D. 19. sect. 3. à n. 9. Sanch. in Decal. lib. 2. cap. 7. ex n. 20. Sot. in 4. D. 22. q. 2. art. 3.

X 2 Lop,